

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 451

Finanse publiczne

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Myszkowska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-319
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-618-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Tomasz Banasik, Katarzyna Brzozowska-Rup: Metodologiczne aspekty oceny oddziaływania OFE na rozwój gospodarczy w Polsce / Methodological aspects of assessment of Pension Funds influence on the economic development of Poland	11
Krzysztof Berbeka: Polityka klimatyczna w warunkach kryzysu finansowego / The climate policy in the conditions of financial crisis	27
Marcin Brycz: ATP-pension fund's investments and consumption in Sweden 1961–1994. Past example, but problem still not resolved / Inwestycje funduszy emerytalnych ATP a konsumpcja w Szwecji (1961–1994). Miniony przypadek, lecz problem wciąż aktualny	40
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka: Zróżnicowanie obciążeń fiskalnych dochodów osób fizycznych w Polsce / Differentiation of tax burden on individual taxpayers in Poland.....	52
Marek Dylewski: Instrumenty stabilizowania długoterminowej równowagi finansowej JST / Instruments for stabilizing the long-term financial balance of LGU	64
Beata Zofia Filipiak: Dylematy pomiaru potencjału finansowego jednostek samorządu terytorialnego – dobór czynników i ich pomiar / Dilemmas of measuring the potential financial – selection of factors and their measurement	75
Mateusz Folwarski: Czynniki wpływające na rozwój sieci bankomatów w krajach Europy Środkowej / Factors affecting the development of the ATM network in Central Europe	89
Maria Magdalena Golec: Zmiany regulacyjne w sektorze Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych i ich ocena / Regulatory changes in the cooperative savings and credit unions and their evaluation	99
Marcin Gospodarowicz: Efektywność wspierania rozwoju przedsiębiorczości ze środków UE w gminach na obszarach wiejskich w Polsce w latach 2007–2013 / Efficiency of entrepreneurship support from EU funds in rural communes in Poland (2007–2013).....	110
Gabriela Gurgul: Kierunki kreacji marki i zmiany w zarządzaniu produktami bankowymi wobec tła gospodarczo-politycznego oraz oczekiwań klientów detalicznych / Directions of brand creation and changes in managing banking products (against an economic and political background and expectations of retail customers)	122

Mariusz Hamulczuk, Marcin Idzik: Zgodność i predyktywność testów koniunktury bankowej z koniunkturą ogólnogospodarczą / Compliance and forecasting of the surveys of the banking situation with the overall economic situation.....	134
Aneta Kargol-Wasiluk, Adam Wyszowski: Preferencje podatkowe wspierające działalność B + R w ramach podatków dochodowych w Polsce i w Wielkiej Brytanii / Tax incentives supporting R&D activities in Poland and in the United Kingdom.....	145
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Determinanty marży odsetkowej banków w Polsce w okresie pokryzysowym / Determinants of banks' net interest margins in Poland.....	162
Julitta Koćwin: Sytuacja konsumenta na rynku szarej bankowości / The consumer situation on the informal banking market	175
Magdalena Kogut-Jaworska: Pomoc publiczna i jej szczególne znaczenie w systemie wsparcia publicznego w Polsce / Public aid and its particular role in the system of state aid in Poland	187
Agnieszka Kristof: Skarb Państwa w roli właściciela przedsiębiorstw / State treasury as the owner of companies.....	198
Justyna Kujawska: Wpływ struktury finansowania na wyniki funkcjonowania systemów opieki zdrowotnej w krajach Unii Europejskiej / The impact of financing structure on the healthcare systems outcomes in the European Union countries.....	207
Elwira Leśna-Wierszolicz: IKE i IKZE jako dobrowolne formy gromadzenia oszczędności emerytalnych / Individual retirement accounts and individual retirement security accounts as voluntary forms of pension savings	219
Marta Maier: System zabezpieczenia emerytalnego a starzenie się społeczeństwa w Polsce / Pension security system and aging society in Poland	230
Dariusz Malinowski, Marcin Krawczyk: Oddziaływanie ekspansji fiskalnej wspomaganej przez monetarną na produkcję – ujęcie teoretyczne i na przykładzie wybranych gospodarek / The impact of money accommodated fiscal expansion on production – theory and experience of selected countries.....	240
Paweł Marszałek: Disintermediation of banks – causes and consequences / Dezintermediacja banków – przyczyny i konsekwencje	256
Małgorzata Mazurek-Chwiejczak: Wydajny fiskalnie system podatkowy – w poszukiwaniu modelowych rozwiązań / The fiscally efficient tax system – in search of model solutions	268
Dominika Mierzwa, Ewa Błaszke: Źródła finansowania zewnętrznego jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie miasta Wrocławia / The sources of external funding of local government entities on the example of the city of Wrocław	280

Elżbieta Izabela Misiewicz: Zmiany przepisów o jednym procencie należnego podatku dochodowego od osób fizycznych a zachowanie podatników / Changes in one percent of the tax regulations and tax-payers behaviour...	291
Monika Pasternak-Malicka: Funkcja fiskalna podatku od towarów i usług a znieczulenie podatkowe / Tax illusion and its impact on the fiscal function of the taxation of goods and services	301
Jacek Pera: Ocena wpływu zadłużenia zagranicznego na ryzyko kredytowe Polski w modelu roszczeń warunkowych / Impact of foreign debt on Polish credit risk in the model of contingent claims approach	314
Elwira Pindyk: Wpływ zmiany systemu opodatkowania nieruchomości od osób fizycznych na budżet gminy / Impact of changes in taxation of real estates of individuals on district's budget.....	329
Piotr Podsiadło: Pomoc publiczna w formie gwarancji – analiza jakościowa i ilościowa z perspektywy polityki fiskalnej / State aid in the form of guarantees – qualitative and quantitative analysis from the perspective of fiscal policy.....	347
Magdalena Rękas: Ulgi na dzieci jako instrument polityki rodzinnej a niska dzietność w Polsce / Relief for children as an instrument of family policy and low fertility in Poland	360
Katarzyna Rola: Wpływ podatku akcyzowego na konsumpcję alkoholi / Impact of excise tax on alcohol products consumption	374
Alicja Sekuła, Roman Fandrejewski: Naruszenie dyscypliny finansów publicznych w zakresie wykorzystania subwencji ogólnej / The violation of public finance discipline with respect to the use of general grant	385
Tomasz Sobczak: Rola krajowych oszczędności w poglądach wybranych ekonomistów Polski międzywojennej / The role of domestic savings in views of chosen economists of interwar-Poland.....	398
Błażej Socha: Działalność innowacyjna a wyniki finansowe przedsiębiorstw / Innovation and financial performance	411
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka: Aktywność inwestycyjna mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie lubelskim / Investment activity of micro-, small and medium-sized enterprises in the region of Lublin	420
Michał Sosnowski: Transfer pricing issues in taxation of related entities / Problematyka cen transferowych w opodatkowaniu podmiotów powiązanych.....	431
Wacława Starzyńska: Metody statystyczne w analizie rynku zamówień publicznych / Statistical methods in analysis of public procurements	448
Małgorzata Szczepaniak: Nierównowaga finansów publicznych w Polsce na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej i UE 28 / Conditions of public finances' imbalance in Poland compared to the countries of Central and Eastern Europe and all European countries (EU 28).....	457

Joanna Śmiechowicz, Paulina Kozak: Diagnoza skutków polityki podatkowej gmin w Polsce w latach 2003–2015 / The issue of maximization of own revenue potential and the tax policy of municipalities in Poland in the years 2003–2015	468
Tomasz Śmietanka: Gospodarka finansowa gmin Grójec, Kozenice, Szydłowiec w latach 2003–2016 jako czynnik rozwoju lokalnego / Financial economy of the communes Kozenice, Grójec, Szydłowiec in the years 2003–2016 as a factor of sustainability development at the local level	479
Anna Świrska: Skuteczność mechanizmu subwencjonowania w wyrównywaniu sytuacji dochodowej gmin / Effectiveness of the subsidizing mechanism in equalizing the income situation of municipalities.....	497
Malgorzata Twarowska: Wpływ dodatkowego opodatkowania sektora finansowego na napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich w krajach UE / Impact of additional financial sector taxation on the Foreign Direct Investment inflow in the EU countries	509
Maciej Woźniak, Robert Lisowski: Ocena związku preferencji podatkowych z poziomem inwestycji przedsiębiorstw w Polsce / Evaluation of relationship between fiscal instruments and investments of companies in Poland	520
Mariusz Zieliński: Klienci i pracownicy jako beneficjenci działań CSR w sektorze bankowym w Polsce / Customers and employees as recipients of CSR activities in the banking sector in Poland	533
Arkadiusz Żabiński, Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Fiskalne uwarunkowania budowy systemu podatkowego w wybranych krajach / Fiscal stimulants of creation of tax system in chosen countries	543

Wstęp

Publikacja *Finanse publiczne* została wydana w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Poszczególne jej części stanowią dorobek pracowników naukowych najbardziej liczących się w Polsce ośrodków naukowych. Przedstawione opracowania odnoszą się do całego spektrum problemów naukowo-badawczych związanych z finansami publicznymi i polityką fiskalną. Poszczególni autorzy prezentują wyniki swoich badań teoretycznych i empirycznych w zakresie zarządzania dochodami i wydatkami budżetu centralnego oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, w kontekście zarówno reformy finansów publicznych, reformy systemu emerytalnego, pomocy publicznej, jak i teoretycznych podstaw realizacji wyznaczonych celów przez narzędzia polityki fiskalnej.

Niniejsza publikacja jest adresowana do środowisk naukowych i studentów wyższych uczelni oraz osób, które w praktyce gospodarczej mają styczność ze stroną dochodową lub wydatkową polityki fiskalnej.

Poszczególne fragmenty książki były recenzowane przez profesorów uniwersytetów, w większości kierowników katedr finansów, katedr ekonomii oraz polityki ekonomicznej, którym chciałbym podziękować za rzetelne recenzje. Składam również wyrazy uznania pracownikom Katedry Ekonomii i Polityki Ekonomicznej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu oraz pracownikom Wydawnictwa za wiele wysiłku i zaangażowanie, dzięki któremu powstała ta publikacja.

Mam głębokie przekonanie, że książka *Finanse publiczne*, którą oddajemy w Państwa ręce, będzie inspiracją do dalszych badań i dociekań naukowych oraz do powstania równie inspirujących opracowań w przyszłości.

Jerzy Sokołowski

Piotr Podsiadło

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
e-mail: piotr.podsiadlo@uek.krakow.pl

POMOC PUBLICZNA W FORMIE GWARANCJI – ANALIZA JAKOŚCIOWA I ILOŚCIOWA Z PERSPEKTYWY POLITYKI FISKALNEJ¹

STATE AID IN THE FORM OF GUARANTEES – QUALITATIVE AND QUANTITATIVE ANALYSIS FROM THE PERSPECTIVE OF FISCAL POLICY

DOI: 10.15611/pn.2016.451.28

Streszczenie: W artykule omówiono wytyczne dla wdrażania art. 107–109 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, z punktu widzenia pomocy publicznej w formie gwarancji. Przeprowadzono analizę statystyczną pomocy gwarancyjnej udzielanej przez państwa członkowskie UE z perspektywy wpływu tej pomocy na wzrost gospodarczy oraz zadłużenie tych państw. Przyjęto tezę, że wielkość pomocy publicznej udzielanej przez państwa członkowskie UE w formie gwarancji powinna być skorelowana dodatnio z wielkością wzrostu gospodarczego tych państw, natomiast ujemnie – z wielkością długu sektora finansów publicznych.

Słowa kluczowe: gwarancje, pomoc publiczna, Unia Europejska, wzrost gospodarczy, dług sektora *general government*.

Summary: This paper discusses guidelines for implementation of art. 107–109 of the Treaty on the Functioning of the European Union, from the point of view of State aid in the form of guarantees. Statistical analysis was carried out on State aid granted by EU Member States – from the perspective of its impact on economic growth and the debt of these countries. This should lead to verify the thesis that the amount of State aid granted by EU Member States in the form of guarantees, should be positively correlated with the size of the economic growth of these countries, while negatively correlated with the size of public debt.

Keywords: guarantees, state aid, European Union, economic growth, *general government* sector debt.

¹ Publikacja została sfinansowana ze środków przyznanych Wydziałowi Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

1. Wstęp

Pomoc publiczna w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu [TFUE 2010] powoduje korzyść dla niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych towarów, z wyłączeniem pozostałych. Innymi słowy, dany środek nie może zostać uznany za pomoc publiczną w przypadku, gdy nie przynosi on żadnych korzyści podmiotowi, do którego jest skierowany. Potwierdzenie tej tezy można znaleźć w orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Tiercé Ladbroke v Commission*, która dotyczyła pobierania opłat przez kontrolowaną przez państwo francuską organizację odpowiedzialną za przeprowadzanie zakładów na wyścigach konnych (French Pari Mutuel Urbain – PMU) za dokonywane we Francji zakłady dotyczące wyścigów odbywających się w Belgii [Wyrok Trybunału z 9 grudnia 1997C-353/95 P]. Przedsiębiorstwo Ladbroke prowadzące zakłady w Belgii wskazywało, że kwoty przekazywane przez PMU jego belgijskiemu odpowiednikowi, tj. Mutuel Unifié Belge oraz the SC Auxiliaire PMU Belge (the Belgian PMU), stanowią pomoc państwa, ponieważ są one wyższe niż analogiczne kwoty uzyskiwane przez PMU od jego belgijskiego odpowiednika w przypadku zakładów organizowanych w Belgii dotyczących wyścigów konnych odbywających się we Francji. Trybunał stwierdził, że przekazywana przez PMU na rzecz jego belgijskiego odpowiednika część pobieranych opłat nie przekraczała kwot, które ta belgijska organizacja mogłaby uzyskać z zakładów zawieranych za granicą, a dotyczących wyścigów organizowanych w Belgii. Tym samym Trybunał wskazał, że tam, gdzie nie ma korzyści finansowej dla konkretnego przedsiębiorstwa, traktatowe zasady dotyczące pomocy państwa w ogóle nie mają zastosowania [Nicolaidis, Schoenmaekers 2015].

Korzyść może zatem przybierać najróżniejsze formy, co wiąże się ze sformułowaniem zapisu art. 107 ust. 1 TFUE, z którego wynika wprost, że pomoc może być udzielona w „jakiegokolwiek formie”. Komisja Europejska stosuje w praktyce podział form pomocy publicznej na cztery grupy [European Commission 2001]. Grupa A obejmuje te instrumenty pomocy, których stosowanie skutkuje przeniesieniem całej kwoty pomocy na beneficjenta. Grupa ta jest podzielona na dwie podgrupy, gdzie A1 to pomoc udzielona bezpośrednio z budżetu (dotacje, refundacje), zaś A2 to pomoc udzielona za pośrednictwem systemu podatkowego lub systemu ubezpieczeń społecznych (zwolnienia i ulgi podatkowe, obniżenia składek na ubezpieczenia społeczne). Grupa B obejmuje formy zaangażowania kapitałowego państwa w kapitale przedsiębiorstw, z zastrzeżeniem wyjątku, gdy państwo działa jak prywatny inwestor (test prywatnego inwestora). Można wskazać tu na podgrupę B1 (wniesienie kapitału do przedsiębiorstwa) oraz podgrupę B2 (konwersja zadłużenia przedsiębiorstwa na kapitał). Grupa C to przeniesienia środków finansowych, w których wartość pomocy jest równa wartości odsetek, których beneficjent nie musi uiszczać za okres, w którym określony kapitał pozostaje w jego dyspozycji. W ramach tej grupy również wyszczególnia się dwie podgrupy, tj. C1 obejmującą instrumenty tzw. miękkiego kredytowania (pożyczki i kredyty preferencyjne) i C2 obejmującą

odroczenie płatności podatków oraz innych obowiązkowych płatności o charakterze publicznoprawnym. Natomiast grupa D obejmuje pomoc czynną w postaci poręczeń i gwarancji udzielanych przez organy władz publicznych.

Pomoc publiczna jest instrumentem realizacji celów polityki fiskalnej, które zaliczane są do grupy pozafiskalnych. Należy do nich m.in. promowanie wzrostu gospodarczego [Owsiak 2015, s. 311]. Oznacza to, że polityka fiskalna, będąca częścią polityki finansowej państwa, powinna sprzyjać podnoszeniu poziomu życia społeczeństwa, co jest możliwe tylko wtedy, gdy będzie osiągnąony wzrost gospodarczy. Polityka ta powinna być realizowana jednak w taki sposób, aby nie prowadzić do nadmiernego przyrostu długu publicznego. Głównym argumentem za ograniczeniem długu publicznego są wysokie koszty jego obsługi. Jest to o tyle problematyczne, że dług publiczny jest efektem kumulowania się deficytu budżetowego, który występuje w ostatnich latach, co jest związane z realizowaną polityką interwencjonizmu państwowego. Pomoc publiczna jest z kolei jednym z najważniejszych narzędzi ingerencji państwa w mechanizmy rynkowe. Celem artykułu jest przeprowadzenie jakościowej i ilościowej analizy gwarancji jako formy udzielania przez państwa członkowskie UE pomocy publicznej z perspektywy ich wpływu na wzrost gospodarczy oraz zadłużenie tych państw. Za miarę wzrostu gospodarczego przyjęto wielkość produktu krajowego brutto w ujęciu realnym, który jest syntetyczną miarą sytuacji gospodarczej państwa. Jako okres badawczy przyjęto lata 2001–2014, tj. okres wdrażania dwóch najważniejszych strategii rozwojowych Unii Europejskiej – strategii lizbońskiej oraz strategii „Europa 2020”. Przyjęto tezę, że wielkość pomocy publicznej udzielanej przez państwa członkowskie UE w formie gwarancji powinna być dodatnio skorelowana z wielkością wzrostu gospodarczego tych państw, natomiast ujemnie skorelowana z wielkością długu sektora finansów publicznych.

2. Gwarancje jako forma pomocy publicznej

Poręczenia i gwarancje państwa są ważnym instrumentem wspierania rozwoju przedsiębiorstw i ułatwiania im dostępu do źródeł finansowania, których mechanizm działania opiera się na zasadzie, że udzielający ich podmiot przejmuje na siebie zobowiązania finansowe powstałe w razie niepowodzenia wspieranego przedsięwzięcia². Jest to szczególnie ważne dla małych i średnich przedsiębiorstw. Obwieszczenie Komisji w sprawie pomocy państwa w formie gwarancji, przyjęte przez Komisję w 2008 r., miało przede wszystkim na celu określenie warunków, przy spełnieniu których gwarancja państwa nie stanowi pomocy publicznej zgodnie z art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [Obwieszczenie Komisji Europejskiej... 2008].

² Poręczenie to rodzaj umowy, w której poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać określone zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik tego zobowiązania nie wykonał. W przypadku gwarancji gwarant zobowiązuje się wobec beneficjenta gwarancji, że po spełnieniu przez niego określonych warunków wykona na jego rzecz świadczenie pieniężne.

Zawiera ono także opis jasnych i przejrzystych metod obliczania elementu pomocy zawartego w gwarancji. Obwieszczenie ma zastosowanie do wszystkich gwarancji, w przypadku których następuje przeniesienie ryzyka. Zazwyczaj gwarancje związane są z pożyczką lub innym zobowiązaniem finansowym zaciągniętym przez pożyczkobiorcę wobec pożyczkodawcy. Pomoc państwa mogą stanowić gwarancje udzielone bezpośrednio przez państwo, czyli władze centralne, regionalne lub lokalne, a także gwarancje udzielone z zasobów państwa przez inne organy kontrolowane przez państwo. Takie gwarancje mogą być udzielane indywidualnie lub w ramach programu pomocowego. Uproszczone reguły dla małych i średnich przedsiębiorstw wprowadzono po to, aby ułatwić rozwiązywanie szczególnych problemów z dostępem do źródeł finansowania, z jakimi borykają się te przedsiębiorstwa.

Pomoc publiczna udzielana w formie poręczenia lub gwarancji polega na umożliwieniu kredytobiorcy pozyskania finansowania na warunkach korzystniejszych niż możliwe do uzyskania w przypadku braku gwarancji. Korzyścią z gwarancji państwowej jest przejęcie przez państwo ryzyka związanego z gwarancją, które powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią stawką. Zrzeczenie się przez państwo całości lub części takiej stawki stanowi zarazem korzyść dla przedsiębiorstwa oraz uszczuplenie zasobów państwa. Mając na uwadze wspomniane wcześniej obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania przepisów traktatowych do pomocy państwa w formie gwarancji, należy zaznaczyć, że w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu pomoc udzielana jest w momencie udzielenia gwarancji, a nie w momencie, w którym gwarancja zostanie anulowana, czy też w momencie dokonywania płatności na podstawie gwarancji. Dlatego też przyjmując, że beneficjentem tej pomocy jest zazwyczaj kredytobiorca, zasadniczą kwestią jest określenie wystąpienia przewagi konkurencyjnej w stosunku do innych przedsiębiorstw działających na danym rynku³. W tym kontekście podstawowym problemem dotyczącym gwarancji udzielanych w oparciu o zasoby publiczne jest ustalenie, czy gwarancja w ogóle stanowi pomoc publiczną.

W sytuacji, gdy istnieją trudności z rozstrzygnięciem, czy dane działanie stanowi pomoc państwa, zastosowanie znajduje kryterium prywatnego podmiotu gospodarczego działającego na zasadach rynkowych (*Market Economy Investor Principle*). Pomoc publiczna dotyczy tylko tych przedsięwzięć, które ze względu na kryterium opłacalności nie byłyby finansowane przez inwestorów prywatnych, dążących w perspektywie długookresowej do zwrotu zainwestowanego kapitału z odpowiednim zyskiem [D'Sa 2000, s. 139]. Konieczność stosowania takiej interpretacji art. 107 ust. 1 TFUE należy także rozważać w świetle zasady równego traktowania przedsiębiorstw prywatnych i publicznych [Wyrok Trybunału z 3 października 1991,

³ W pewnych przypadkach bezpośrednie korzyści z pomocy gwarancyjnej może odnosić również kredytodawca, co zachodzi wtedy, gdy gwarancji państwowej udzielono po zaciągnięciu objętego nią kredytu lub innego zobowiązania finansowego, bez zmiany jego warunków lub gdy kredyt gwarantowany wykorzystywany jest do spłaty innego kredytu niegwarantowanego wobec tej samej instytucji kredytowej, o ile zwiększa się bezpieczeństwo kredytu.

pkt 15; T-358/94, pkt 70]. Odnosząc się do specyficznych relacji między państwem jako podmiotem, który wywiera dominujący wpływ na przedsiębiorstwo publiczne, a samym przedsiębiorstwem publicznym, zasada inwestora działającego w warunkach gospodarki rynkowej oznacza, że za pomoc państwa uznawana jest różnica między warunkami, na jakich państwo udostępniło przedsiębiorstwu publicznemu określone zasoby publiczne, a warunkami, na jakich inwestor prywatny działający w normalnych warunkach gospodarki rynkowej przekazałby takie zasoby porównywalnemu przedsiębiorstwu prywatnemu [Wyrok Trybunału z 21 marca 1990, pkt 22–29; Wyrok Trybunału z 21 marca 1991, pkt 19, 20]. Tak więc pomoc publiczna oznacza wsparcie finansowe ze środków publicznych w takich sytuacjach, gdy zaangażowanie środków prywatnych nie znajduje ekonomicznego uzasadnienia [Verouden 2015]. Zasadę tę można ujmować także przez pryzmat udzielania przez władze publiczne pomocy jako instrumentu realizacji konkretnych celów gospodarczych i społecznych. Zasada ta znajduje zastosowanie przede wszystkim jako test prywatnego inwestora działającego w warunkach gospodarki rynkowej (*Market Economy Investor Test*). Test ten, który określany jest też w skrócie jako test inwestora rynkowego, służy, po pierwsze, do oceny umożliwiającej stwierdzenie w danym przypadku wystąpienia pomocy publicznej w ujęciu art. 107 ust. 1 TFUE. Poszukuje się w tym miejscu odpowiedzi na pytanie, czy udzielenie wsparcia finansowego bezpośrednio przez państwo lub pośrednio przez inne instytucje zarządzające zasobami państwowymi zostało dokonane w warunkach, w których inwestor prywatny podjąłby się podobnej inwestycji? [Wyrok Trybunału z 14 września 1994, pkt 21; Wyrok Sądu pierwszej instancji z 24 września 2008, pkt 236–238]. Po drugie, w sytuacji, gdy odpowiedź na pierwsze pytanie jest przecząca, test ten pozwala na ustalenie dopuszczalnej wielkości pomocy.

Odnosząc test prywatnego inwestora do udostępniania finansowania w drodze pomocy gwarancyjnej, Komisja Europejska stoi na stanowisku, że gwarancja nie stanowi pomocy publicznej, gdy spełnione są łącznie cztery warunki. Po pierwsze, kredytobiorca nie znajduje się w trudnej sytuacji finansowej. Małe i średnie przedsiębiorstwa, które działają krócej niż trzy lata, nie są uznawane według definicji zawartej w unijnych wytycznych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw za przedsiębiorstwa mające problemy finansowe. Po drugie, zakres gwarancji można odpowiednio zmierzyć w momencie jej udzielenia, co oznacza, że gwarancja musi być powiązana z konkretną transakcją finansową, dotyczącą ustalonej kwoty maksymalnej i ograniczoną w czasie. Po trzecie, gwarancja nie obejmuje więcej niż 80% niespłaconego kredytu lub innego zobowiązania finansowego, przy czym ograniczenie to nie ma zastosowania dla gwarancji dotyczących dłużnych papierów wartościowych. Po czwarte, gwarancja jest udzielana za odpłatnością odpowiadającą jej cenie rynkowej.

W latach 2001–2014 ogólna wartość pomocy w formie gwarancji kształtowała się dla obszaru UE 28 na poziomie 41,9 mld euro (tab. 1). Najwięcej tego rodzaju pomocy udzieliły Niemcy (19,9 mld euro), Grecja (7,9 mld euro) i Czechy (7,9 mld

Tabela 1. Pomoc publiczna w formie gwarancji w latach 2001–2014 w Unii Europejskiej (mln euro)

Państwa członkowskie UE	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	64,6	53	55,3	31,1	46,6	888,1	29,5	26,8	12,2	10	13,8	13,3	10,6	10,2
Belgia	4,5	42,7	8,4	4,7	11	13,4	14,2	0	0,3	0,5	0,6	0,2	0,3	0,1
Czechy	1359,1	3473,9	2551,2	38,9	25,4	32,4	59,8	53,8	97,5	170,6	15,1	17,9	0	4,7
Dania	1,4	0,9	8,8	1,8	4,6	1,2	0,8	0,4	1	3,4	5,3	7,6	4,8	5,3
Estonia	1,9	3	2,9	3,2	2,6	1,4	1	0,5	0,1	0	0,1	0,2	0,1	0
Finlandia	0,8	0,2	0,4	0,2	0,7	1	1,3	2,1	0	4,1	5,5	2	1,2	1,8
Francja	166,6	180,5	177,1	475,4	86,5	86,2	4,7	32,2	32,4	37,2	24,9	14,8	12,2	1,8
Grecja	164,2	35,5	0	0	0	101,2	62,5	430,6	677,1	885,6	1402,3	1272,7	1865	1031,3
Hiszpania	2,9	1,7	0,7	12,3	3,3	8,7	8,5	8,6	7,7	36,8	25,6	13,7	30	4,8
Holandia	64,8	30,1	137,5	129,2	66,3	61,1	53	24,5	27,2	13,1	15,4	2,1	1,8	1,6
Malta	18,6	19,3	3,6	3	2,5	1,9	1,1	0,6	0,6	0,2	0,1	0	0,2	0,5
Niemcy	1278,7	7646,6	507,2	240,4	140,5	149,9	126,2	114,2	1770,6	1874,3	1603	1568,4	1372,6	1464,4
Polska	218,6	73,6	185,4	164,5	24,4	2,7	22	5,6	0	1,2	1,7	0,5	0	6,2
Rumunia	0	7	16,5	14,8	22	16	190,6	46,3	153,7	3,7	3,4	6	7,2	5,5
Słowenia	11,3	1	12,4	11,7	1,6	0,4	0,1	0,1	0	0	0,1	0,1	35,3	0,5
Węgry	0	19,5	152,3	124,3	200,7	107,3	87,2	84,4	14,6	3,1	0,4	0,3	1,5	1,4
Wielka Brytania	0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,8	0,5	0,6	2	0,1	0,1	0	0,1	130,1
Włochy	1,1	5,8	5	14,7	4,9	5,8	7,2	8,9	3,6	42	12,3	11,6	12,7	21,3
UE-28	3442,6	11617,7	3826,9	1298,2	661,8	1483,6	690,9	846,4	2801,2	3086,4	3130,3	2932,3	3357,6	2693,4

Źródło: DG Competition.

euro). W przypadku Niemiec i Grecji istotny wzrost pomocy gwarancyjnej nastąpił od 2009 r., czyli wraz z rozpoczęciem wdrażania programów gwarancyjnych dla sfery realnej w związku ze skutkami kryzysu finansowego. Dla Czech pomoc w formie gwarancji była stosowana przede wszystkim do momentu akcesji do Unii Europejskiej w 2004 r., gdy nie miały jeszcze zastosowania regulacje traktatowe dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej w ramach wspólnego rynku. Beneficjentem tej pomocy był sektor górnictwa węgla.

Analizując udział pomocy gwarancyjnej w pomocy ogółem, należy wskazać, że dla obszaru UE 28 udział ten zaczął istotnie wzrastać od 2009 r. – z 1,1% w 2008 r. do 3,4% w 2009 r., 4,1% w 2010 r., 4,5% w 2011 r., 4,3% w 2012 r., 5,0% w 2013 r., a w 2014 r. spadł do 2,7%. Dla Niemiec i Grecji wzrost udzielanej pomocy gwarancyjnej jest również wyraźnie widoczny w ujęciu względnym: Niemcy – z 0,6% w 2008 r. do 9% w 2009 r., 11,5% w latach 2010–2012, 9,9% w 2013 r. i 3,7% w 2014 r.; Grecja – z 5,4% w 2007 r. do 19,1% w 2008 r., 26,2% w 2009 r., 43% w 2010 r., 56% w 2011 r., 65% w latach 2012–2013 oraz 54% w 2014 r. Oznacza to, że obecnie pomoc gwarancyjna zdecydowanie dominuje w Grecji, podczas gdy w latach 2003–2005 kraj ten w ogóle nie udzielał pomocy publicznej w tej formie. Na stan taki, obok wskazanej powyżej pomocy związanej ze skutkami kryzysu finansowego, wpływ ma również pomoc dla sektora energetyki [Farantouris 2015, s. 503-509].

3. Założenia modelu regresji

Cechą zastosowanej metody jest analiza zależności między wielkością udzielanej przez państwa członkowskie pomocy publicznej w formie gwarancji a wielkością wzrostu gospodarczego i długu sektora *general government* tych państw. Analiza ta została przeprowadzona w oparciu o model regresji liniowej. Zmienną objaśnianą (zmienną zależną Y) jest wielkość wzrostu gospodarczego/wielkość długu sektora *general government*, a zmienną objaśniającą (zmienną niezależną X) są gwarancje stanowiące pomoc publiczną. Zastosowano test t Stat, który jest testem zachodzenia liniowego związku między wielkością pomocy publicznej i wielkością PKB/wielkością długu sektora *general government*. Ten statystyczny test pozwala zweryfikować prawdziwość tzw. hipotezy zerowej, że parametr funkcji regresji I rodzaju β jest równy zero, przy hipotezie alternatywnej, że nie jest równy zero ($H_0: \beta = 0$; $H_A: \beta \neq 0$). Przyjęcie hipotezy zerowej, że parametr $\beta = 0$, oznaczałoby, że wzrost wartości udzielanych gwarancji stanowiących pomoc publiczną o 1 mln euro nie spowoduje żadnych zmian w wielkości PKB/wielkości długu sektora *general government*, co oznacza brak jakiegokolwiek zależności między wielkością pomocy publicznej i wielkością wzrostu gospodarczego/wielkością długu sektora *general government*. Innymi słowy, przyjęcie hipotezy zerowej oznacza brak wpływu udzielanej przez państwa członkowskie Unii Europejskiej pomocy publicznej w postaci gwarancji na wielkość ich wzrostu gospodarczego/wielkość ich długu sektora *general govern-*

ment. Z punktu podjętego w artykule tematu istotne będzie odrzucenie hipotezy zerowej na rzecz hipotezy alternatywnej, że pomiędzy badanymi zjawiskami występuje istotna zależność statystyczna. Z tablic wartości krytycznych *t*-Studenta wynika, że: $\pm t\alpha/2 = \pm 2,179$ dla $\alpha = 0,05$ i $n - 2 = 12$ stopni swobody. Hipotezę zerową będzie można odrzucić na rzecz hipotezy alternatywnej tylko wtedy, gdy $tb < t\alpha/2$ lub $tb > t\alpha/2$, czyli gdy $-tb < -2,179$ lub $+tb > +2,179$.

4. Pomoc gwarancyjna a wzrost gospodarczy

Przyjmując w modelu regresji za zmienną objaśnianą (zmienną zależną *Y*) wielkość wzrostu gospodarczego, a za zmienną objaśniającą (zmienną niezależną *X*) gwarancje stanowiące pomoc publiczną, to związek między badanymi zmiennymi będzie zachodził dla 9 z 19 państw udzielających pomocy tego rodzaju (tab. 2).

Tabela 2. Wielkość pomocy publicznej w formie gwarancji a wielkość wzrostu gospodarczego (PKB) – statystyki analizy regresji

Państwa członkowskie UE	Współczynnik regresji <i>b</i>	Błąd standardowy <i>S_b</i>	<i>t</i> Stat <i>tb</i>	Wartość- <i>p</i>	Wskaźnik korelacji	Współczynnik determinacji
Austria	-24,6905	46,02295	-0,53648	0,601429	0,153045	0,023423
Belgia	-2302,87	929,2067	-2,47832	0,029048	0,581853	0,338553
Czechy	-20,1931	6,117913	-3,30065	0,006333	0,68982	0,475852
Dania	1933,402	2594,326	0,745243	0,470471	0,210321	0,044235
Estonia	-2925,77	494,6452	-5,91488	7,09E-05	0,862904	0,744604
Finlandia	7674,245	3247,354	2,36323	0,03584	0,563555	0,317595
Francja	-1082,49	331,4311	-3,26611	0,006752	0,686008	0,470608
Grecja	0,059559	12,99815	0,004582	0,996419	0,001323	1,75E-06
Hiszpania	6331,794	3050,557	2,075619	0,060087	0,513978	0,264174
Holandia	-1091,61	289,9125	-3,76532	0,002695	0,73593	0,541593
Malta	-107,416	38,55281	-2,78621	0,01646	0,62674	0,392803
Niemcy	-17,6058	36,00086	-0,48904	0,63363	0,139787	0,019541
Polska	-805,507	181,6486	-4,43443	0,000815	0,78805	0,621022
Rumunia	141,9046	183,8916	0,771675	0,455235	0,217434	0,047277
Słowenia	-98,011	147,5332	-0,66433	0,51904	0,188344	0,035473
Węgry	-26,4883	58,57056	-0,45225	0,659158	0,129454	0,016758
Wielka Brytania	2770,353	1245,059	2,225078	0,046016	0,54044	0,292076
Włochy	4768,954	2901,174	1,643801	0,126142	0,428706	0,183789
UE-28	-190,091	127,6934	-1,48865	0,162382	0,394824	0,155886

Źródło: obliczenia własne.

Z perspektywy podjętego problemu badawczego podnieść należy, że dla 7 państw zachodzi negatywny związek między analizowanymi zmiennymi. W przypadku Belgii, Czech, Estonii, Francji, Holandii, Malty i Polski współczynnik regresji przybiera wartości ujemne. W konsekwencji wzrostowi udzielanej pomocy publicznej w formie gwarancji o 1 mln euro towarzyszy spadek PKB – odpowiednio – o średnio 2,30 mld euro, 0,2 mld euro, 2,92 mld euro, 1,08 mld euro, 1,09 mld euro, 0,11 mld euro i 0,81 mld euro. Błędy oszacowań wynoszą odpowiednio 929 mln euro, 6 mln euro, 495 mln euro, 331 mln euro, 290 mln euro, 39 mln euro i 182 mln euro.

Analizując wartości współczynnika korelacji, należy zauważyć, że największe występują w przypadku: Estonii (0,86), Polski (0,79) i Holandii (0,74). W odniesieniu do tych państw można mówić o występowaniu silnej zależności ujemnej między badanymi zmiennymi. Współczynniki determinacji wynoszą odpowiednio: 0,74; 0,62; 0,54. Oznacza to, że jedynie w odniesieniu do Estonii można mówić o dobrym dopasowaniu linii regresji do danych empirycznych. Dla Polski i Holandii będzie to stopień zadowalającego dopasowania.

W przypadku Finlandii i Wielkiej Brytanii współczynnik regresji przyjmuje wartości dodatnie. W konsekwencji wzrostowi wydatków na pomoc publiczną o 1 mln euro towarzyszy dodatni wzrost gospodarczy – odpowiednio – o średnio 7,7 mld euro i 2,8 mld euro. Błędy oszacowań wynoszą odpowiednio 3,2 mld euro i 1,2 mld euro. Mając natomiast na uwadze przedział ufności dla współczynnika regresji, można z prawdopodobieństwem 95% powiedzieć, że wzrost wydatków na pomoc państwa w formie gwarancji o 1 mln euro spowoduje wzrost PKB Finlandii od 0,6 mld euro do 14,7 mld euro. W przypadku Wielkiej Brytanii należy oczekiwać, że PKB zwiększy się o co najmniej 0,06 mld euro i co najwyżej o 5,5 mld euro. Analizując wskaźniki korelacji dla tych krajów, należy jednakże wskazać słabe skorelowanie badanych zmiennych: odpowiednio 0,56 i 0,54. Bardzo niskie wartości przyjmują współczynniki determinacji: odpowiednio 0,32 i 0,29. W związku z tym zmienności PKB tych krajów zostały wyjaśnione zaledwie w 32% i 29% zmiennościami wydatków na pomoc publiczną w formie gwarancji, zaś pozostałe 68% i 71% wynikają z oddziaływania innych czynników. Tym samym opracowane na podstawie takich modeli regresji prognozy mogą okazać się nietrafione, ponieważ przy wartościach współczynnika determinacji poniżej 0,5 model regresji niewiele wyjaśnia.

5. Pomoc gwarancyjna a dług sektora *general government*

Przyjmując w modelu regresji za zmienną objaśnianą (zmienną zależną Y) wielkość długu sektora *general government*, a za zmienną objaśniającą (zmienną niezależną X) gwarancje stanowiące pomoc publiczną, to związek między badanymi zmiennymi będzie zachodził dla 10 z 19 państw (tab. 3).

Poszukiwany negatywny związek między analizowanymi zmiennymi zachodzi w przypadku 7 państw: Belgii, Czech, Estonii, Francji, Holandii, Malty i Polski. W konsekwencji wzrostowi pomocy gwarancyjnej o 1 mln euro towarzyszy spadek

długu sektora *general government* – odpowiednio – o średnio 2,5 mld euro, 0,01 mld euro, 0,3 mld euro, 1,8 mld euro, 1,4 mld euro, 0,08 mld euro i 0,5 mld euro. Najsilniejsza korelacja występuje dla: Polski (0,76), Holandii (0,75) i Estonii (0,72). Dla tych państw współczynniki determinacji przyjmują wartości większe od 0,5, przy czym najwyższa wartość to 0,58. W związku z tym np. zmienność długu sektora *general government* Polski została wyjaśniona w 58% zmiennością wydatków na pomoc publiczną w formie gwarancji, zaś pozostałe 42% wynika z oddziaływania czynników losowych i nielosowych (inne zmienne pozapomocowe, niedokładność dopasowania linii prostej do danych empirycznych itd.).

Tabela 3. Wielkość pomocy publicznej w formie gwarancji a wielkość długu sektora *general government* – statystyki analizy regresji

Państwa członkowskie UE	Współczynnik regresji b	Błąd standardowy S_b	t Stat tb	Wartość- p	Wskaźnik korelacji	Współczynnik determinacji
Austria	-47,2611	58,14069	-0,81287	0,432122	0,228451	0,05219
Belgia	-2540,47	1113,183	-2,28217	0,041515	0,550148	0,302662
Czechy	-10,0883	3,819902	-2,64099	0,021534	0,606287	0,367584
Dania	3513,577	1470,848	2,388811	0,034209	0,567697	0,32228
Estonia	-326,923	90,94311	-3,59481	0,003681	0,720077	0,51851
Finlandia	6008,793	3556,581	1,689486	0,116917	0,438357	0,192157
Francja	-1793,53	691,0423	-2,59539	0,023424	0,599603	0,359524
Grecja	89,98149	15,19274	5,922662	7E-05	0,863194	0,745103
Hiszpania	10840,04	5424,333	1,998409	0,068847	0,499702	0,249702
Holandia	-1400,45	352,8661	-3,96879	0,001864	0,753384	0,567587
Malta	-81,4298	27,66785	-2,94312	0,0123	0,647474	0,419223
Niemcy	-19,6698	51,81226	-0,37964	0,710849	0,108939	0,011868
Polska	-488,665	120,2449	-4,06391	0,001571	0,761035	0,579174
Rumunia	-66,3864	87,40855	-0,75949	0,462216	0,21416	0,045865
Słowenia	185,2284	216,7476	0,854581	0,40952	0,239516	0,057368
Węgry	-93,287	62,39179	-1,49518	0,160694	0,396284	0,157041
Wielka Brytania	7760,652	3466,799	2,238564	0,044913	0,542753	0,294581
Włochy	12876,91	6414,213	2,007559	0,06775	0,501415	0,251417
UE-28	-122,518	228,935	-0,53517	0,602311	0,152678	0,023311

Źródło: obliczenia własne.

Dla 3 państw członkowskich zachodzi pozytywny związek między wielkością długu sektora *general government* a udzielaną pomocą publiczną w formie gwarancji. Są to: Dania, Grecja i Wielka Brytania. W przypadku tych państw wzrostowi

pomocy gwarancyjnej o 1 mln euro towarzyszy wzrost długu sektora *general government* – odpowiednio – o średnio 3,5 mld euro, 0,09 mld euro i 7,8 mld euro.

Analizując wartości współczynnika korelacji, należy zauważyć, że najsilniejszą korelację można wskazać dla Grecji – 0,86, z tą uwagą, że współczynnik determinacji wynosi 0,74. Tym samym model grecki wyjaśnia 74% zmienności długu sektora *general government* zmiennością gwarancji stanowiących pomoc publiczną. Oznacza to, że na podstawie modelu greckiego można tworzyć już prognozy kształtowania się długu sektora *general government* tego kraju w zależności od wysokości kwot przeznaczanych na pomoc publiczną w formie gwarancji.

6. Zakończenie

Przeprowadzona analiza regresji pokazała, że wydatki na pomoc publiczną w formie gwarancji i wielkość wzrostu gospodarczego/wielkość długu sektora *general government* są liniowo zależne – odpowiednio w odniesieniu do 9 i 10 państw członkowskich, które w latach 2001–2014 udzielały pomocy publicznej w tej formie. Należy dodatkowo odnotować następujące prawidłowości:

1) dla Belgii, Czech, Estonii, Francji, Holandii, Malty i Polski – istnieją statystyczne podstawy uznania zachodzenia negatywnego związku stochastycznego między wielkością wzrostu gospodarczego (PKB) a gwarancjami stanowiącymi pomoc publiczną oraz negatywnego związku stochastycznego między wielkością długu sektora *general government* a gwarancjami stanowiącymi pomoc publiczną; oznacza to, że wzrost pomocy publicznej w formie gwarancji prowadzi do spadku PKB, ale też do spadku wielkości zadłużenia tych państw;

2) dla Wielkiej Brytanii – istnieją statystyczne podstawy uznania zachodzenia pozytywnego związku stochastycznego między wielkością wzrostu gospodarczego (PKB) a gwarancjami stanowiącymi pomoc publiczną oraz pozytywnego związku stochastycznego między wielkością długu sektora *general government* a gwarancjami stanowiącymi pomoc publiczną; oznacza to, że wzrost pomocy publicznej w formie gwarancji prowadzi do wzrostu PKB, ale też do wzrostu wielkości zadłużenia Wielkiej Brytanii;

3) dla Finlandii – można stwierdzić stochastyczną zależność tylko między wielkością wzrostu gospodarczego (PKB) a gwarancjami stanowiącymi pomoc publiczną – pozytywny związek między analizowanymi zmiennymi; oznacza to, że wzrost pomocy publicznej w formie gwarancji prowadzi do wzrostu PKB Finlandii, natomiast pomoc ta nie wpływa na wielkość zadłużenia tego kraju;

4) dla Grecji – można stwierdzić stochastyczną zależność tylko między wielkością długu sektora *general government* a gwarancjami stanowiącymi pomoc publiczną – pozytywny związek między analizowanymi zmiennymi; oznacza to, że wzrost pomocy publicznej udzielanej przez Grecję w formie gwarancji prowadzi do wzrostu jej zadłużenia, natomiast pomoc ta nie wpływa na wzrost PKB.

W przypadku pierwszej grupy państw można wyciągnąć wniosek, że pomoc publiczna w formie gwarancji udzielana jest przede wszystkim jako pomoc operacyjna na pokrycie bieżących kosztów działalności przedsiębiorstwa. Jest to bardziej pomoc przeznaczona na restrukturyzację, co nie przekłada się na podejmowanie inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy. Procesy naprawcze mogą jednak ustabilizować sytuację finansową takich przedsiębiorstw i sprawić, że będą one rentowne i nie będą wymagały dalszego subsydiowania w przyszłości, a osiągnane dochody przełożą się na podatki odprowadzane do budżetu. W dłuższym okresie pomoc gwarancyjna może spowodować spadek długu sektora *general government* w wyniku ograniczenia niektórych wydatków państwa i wzrostu dochodów publicznych.

Przypadek Wielkiej Brytanii można interpretować w ten sposób, że pomoc gwarancyjna dla przedsiębiorstw była udzielana w niewielkiej wysokości – do 2013 r. stanowiła od 0,1 mln euro do 0,8 mln euro. Istotny jej wzrost można zaobserwować dopiero w 2014 r., gdy wyniosła ok. 130 mln euro. Z reguły była to pomoc horyzontalna dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz pomoc na badania, rozwój i innowacje. Tego rodzaju wsparcie w dłuższym okresie przekłada się na wzrost PKB. Wspomnieć także należy, że odrębnie była klasyfikowana pomoc w formie gwarancji dla instytucji finansowych w związku z kryzysem z 2008 r. Gwarancje udzielone sektorowi finansowemu służyły oczywiście procesom naprawczym, ale też zabezpieczały możliwość dalszego kredytowania gospodarki realnej. Pomoc państwa dla banków doprowadziła do zwiększenia długu publicznego, ale też umożliwiła dostęp do finansowania sektorowi przedsiębiorstw, stanowiąc tym samym zabezpieczenie kapitałowe dla podejmowanych inwestycji.

Przypadek Finlandii można tłumaczyć tym, że pomoc w formie gwarancji udzielana jest jako pomoc inwestycyjna. Brak natomiast wpływu takiej pomocy na dług sektora *general government* może wynikać z tego, że zadłużenie Finlandii wynika głównie ze struktury wydatkowej budżetu, w której dominują wydatki sztywne, zwłaszcza socjalne – ok. 90%.

Przypadek Grecji znajduje swoje uzasadnienie w tym, że w ramach sektora *general government* była udzielana podmiotom sektora finansowego pomoc w formie gwarancji. Dodatkowo wskazać należy na niską wydajność fiskalną głównych źródeł dochodów publicznych, która wynika z polityki podatkowej, skutkującą ubytkami dochodów nieadekwatnymi do przyjętych przez państwo zobowiązań w zakresie dostarczanych dóbr publicznych i społecznych.

Powyższe zależności wskazują na problematykę „finansowania” wzrostu gospodarczego poprzez zaciąganie długu publicznego. Dług publiczny jest zawsze alternatywą dla pozyskania przez państwo środków z innych źródeł, zwłaszcza z podatków i innych danin publicznych. Dlatego władze publiczne muszą dokładnie przeanalizować cel, na jaki kierowane są pozyskane z zadłużenia środki. Mogą one bowiem służyć finansowaniu bieżących funkcji państwa lub wspierać działania prowadzące do wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki.

Literatura

- D'Sa R.M., 2000, *When is aid not state aid?: The implications of the English partnerships decision for European competition law and policy*, European Law Review, vol. 25, no. 2, s. 139–156.
- DG Competition, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html (18.02.2016).
- European Commission: *Ninth Survey on State Aid in the European Union*, Brussels 18.07.2001, COM(2001) 403 final.
- Farantouris N.E., 2015, *Liquidity problems of the Greek energy market and state aids*, European State Aid Law Quarterly, vol. 14, no. 4, s. 503–509.
- Nicolaides P., Schoenmaekers S., 2015, *The Concept of 'Advantage' in State Aid and Public Procurement and the Application of Public Procurement Rules to Minimise Advantage in the New GBER*, European State Aid Law Quarterly, vol. 14, no. 1, s. 143–156.
- Owsiak S., 2015, *Finanse*, PWE, Warszawa.
- Verouden V., 2015, *EU state aid control: The quest for effectiveness*, European State Aid Law Quarterly, vol. 14, no. 4, s. 459–464.

Akty prawne

- Obwieszczenie Komisji Europejskiej w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji, Dz.U. UE C 155 z 20.06.2008.
- TFUE, 2010, Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wersje skonsolidowane, Dz.U. UE C 83 z 30.03.2010.
- Wyrok Sądu pierwszej instancji z 12 grudnia 1996 r. w sprawie T-358/94 *Compagnie nationale Air France przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1996, s. II-2109, pkt 70.
- Wyrok Sądu pierwszej instancji z 24 września 2008 r. w sprawie T-20/03 *Kahla/Thüringen Porzellan GmbH przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2008, s. II-2305, pkt 236–238.
- Wyrok Trybunału z 21 marca 1990 r. w sprawie C-142/87 *Królestwo Belgii przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1990, s. I-959, pkt 22–29.
- Wyrok Trybunału z 21 marca 1991 r. w sprawie C-305/89 *Republika Włoska przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich („Alfa Romeo”)*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1991, s. I-1603, pkt 19, 20.
- Wyrok Trybunału z 3 października 1991 r. w sprawie C-261/89 *Republika Włoska przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1991, s. I-4437, pkt 15.
- Wyrok Trybunału z 14 września 1994 r. w sprawach połączonych C-278/92, C-279/92 oraz C-280/92 *Królestwo Hiszpanii przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich („Hytasa”)*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1994, s. I-4103, pkt 21.
- Wyrok Trybunału z 9 grudnia 1997 r. w sprawie C-353/95 *P Tiercé Ladbroke SA przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1997, s. I-7007.